

Handläggare
Anna Odelby
Telefon: 08-50815022**Till**
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2025-05-22

Remiss av Betänkandet - Etableringsboendelagen – Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Kontorsutlåtande som svar på remiss från kommunstyrelsen (Dnr KS 2025/581)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förvaltningens kontorsyttrande läggs till handlingarna.

Sammanfattning

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har av kommunstyrelsen i Stockholms kommun blivit ombedd att svara på remiss gällande *Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)*. Med anledning av den korta svarstiden besvaras remissen genom ett kontorsutlåtande av Skarpnäcks stadsdelsförvaltning.

Regeringen beslutade den 15 februari 2024 att tillkalla en särskild utredare för att föreslå ett nytt system för bosättning av vissa nyanlända. Utredningen föreslår att den nuvarande bosättningslagen ersätts av lagen och förordningen om etableringsboende för vissa nyanlända (etableringsboendelagen och etableringsboendeförordningen).

Utredningen föreslår även:

- Att kommunerna ska få större inflytande över hur många nyanlända de ska ta emot genom att de ges möjlighet att ange ett önskat kommuntal.
- Att bostadssituationen och förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap tillkommer som kriterier som ska beaktas vid fördelningen av nyanlända mellan kommuner.
- Att det införs en ny modell med etableringsboende som innebär att kommunerna ansvarar för att ordna ett etableringsboende för vissa nyanlända. I normalfallet ska nyanlända ha rätt till etableringsboende i 36 månader.

- Att rätten till etableringsboende ska vara villkorad och att den kan upphöra i förtid. En nyanländ som inte aktivt bidrar till sin etablering i arbets- och samhällslivet kan förlora sin rätt till etableringsboende.

Etableringsboendelagen och etableringsförordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Bestämmelserna om anvisningsförfarandet och rätten till etableringsboende ska dock tillämpas först från och med den 1 januari 2027.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens ambition att skapa ett mer transparent bosättningssystem där kommunerna ges ett större inflytande och får tydligare riktlinjer för vad som krävs i olika delar av bosättningsprocessen. Genom att skapa mer förutsättningar för kommunerna att hantera bosättningen på sina egna villkor kan det bidra till en mer **balanserad fördelning av nyanlända** över hela landet och generera ett bättre stöd för integration på lokal nivå. Samtidigt ser förvaltningen risker med att det inte finns en **lägre gräns** för hur många nyanlända en kommun kan **önska att ta emot**.

Förvaltningen lyfter även att en tidsbegränsning för etableringsboende kan medföra risker för integrationsarbetet. Det gäller framför allt för dem inom målgruppen som har svårt att ta sig in på den ordinarie arbetsmarknaden. Det gäller även särskilt barnfamiljer och kvinnor som har svårt att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden. Detta kan leda till att fler vänder sig till kommunen med behov av tillfälligt boende, något som kan medföra konsekvenser i form av såväl ökade kostnader som otrygga boendesituationer för barn.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat betänkande gällande Etableringsboendelagen, ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35). Ärendet inkom den 25 april 2025.

Ärendet har i övrigt remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, Bromma och Järva stadsdelsnämnder. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 13 maj 2025. På grund av den korta svarstiden skrivs svar på tjänstemannanivå i form av kontorsutlåtande.

Kontorsutlåtandet anmäls till Skarpnäcks stadsdelsnämnd den 22 maj 2025.

Ärendet

Regeringen beslutade den 15 februari 2024 att tillkalla en särskild utredare för att föreslå ett nytt system för bosättning av vissa nyanlända, med målet att öka kommunerna inflytande över mottagandet av nyanlända och skapa goda förutsättningar för ett likvärdigt, enhetligt och flexibelt mottagande i kommunerna.

Ny lag och förordning om etableringsboende för vissa nyanlända

Utredningen föreslår att den nuvarande bosättningslagen ersätts av lagen och förordningen om etableringsboende för vissa nyanlända (etableringsboendelagen och etableringsboendeförordningen). Ett flertal bestämmelser överförs från de nuvarande författningarna till de nya.

Etableringsboendelagen och etableringsboendeförordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Bestämmelserna om anvisningsförfarandet och rätten till etableringsboende ska dock tillämpas först från och med den 1 januari 2027.

Migrationsverket ska även fortsättningsvis ta fram en fördelningsmodell som fördelar nyanlända mellan kommunerna utifrån ett antal givna kriterier. De nuvarande kriterierna är kommunens arbetsmarknasförutsättningar, kommunens befolkningsstorlek, kommunens sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn, omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen samt omfattningen av utlänningar som sökt eller beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd som inte är folkbokförda men som vistas i kommunen. Utredningen bedömer att nuvarande kriterier är ändamålsenliga och föreslår därför att de ska behållas.

Därutöver föreslår utredningen att det i fördelningen ska tas hänsyn till förutsättningar för en nyanländ att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden i anvisningskommunen när perioden med rätt till etableringsboende löpt ut. Förslag lämnas också om att fördelningen av nyanlända ska ta hänsyn till förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap.

De nya kriterierna bör enligt utredningen bidra till att nyanlända anvisas till kommuner med relativt goda förutsättningar för integration. En risk med beaktandet av bostadssituationen är att arbetsmarknadsperspektivet får mindre genomslag, vilket kan få negativa konsekvenser för integrationen.

Kommuner ges möjlighet att önska hur många nyanlända de ska ta emot

Kommuner ges möjlighet att påverka hur många nyanlända de ska ta emot genom att ange ett önskat kommunalt, i syfte att öka kommunernas inflytande över fördelningen. En begränsning föreslås dock när det gäller hur många fler nyanlända än vad som följer av fördelningsmodellen kommunen maximalt får tilldelas. Någon motsvarande begränsning när det gäller hur många färre nyanlända en kommun får tilldelas föreslås inte.

Migrationsverket beslutar om kommunalt

Den nuvarande ordningen, där regeringen fastställer länstal, frångås och fördelningen ska enbart utgå från kommunnivå. Som en konsekvens av detta överförs ansvaret för att besluta om kommunalt från länsstyrelserna till Migrationsverket. Länsstyrelsernas roll blir att sammanställa kommunernas önskemål och föra dialog med kommunerna om mottagandet av nyanlända.

Migrationsverket ska även fortsättningsvis ansvara för att anvisa kommuner att ta emot enskilda nyanlända och kommunerna ska vara skyldiga att ta emot en nyanländ som omfattas av en anvisning. Nuvarande tidsfrister mellan anvisningsbeslut och mottagande i kommunerna ska behållas.

Ett stärkt barnperspektiv

Barnperspektivet får stärkt fokus genom att ärenden som inkluderar barn ges förtur vid anvisningar. I syfte att säkerställa att barn kan förenas med sina anhöriga ska också kommunalen få överskridas om det är nödvändigt för att kunna beakta barnets bästa.

Arbetsförmedlingen ska kartlägga kvotflyktingar innan anvisning och i vissa fall föreslå lämpliga anvisningskommuner.

Arbetsförmedlingen ska kartlägga vissa kvotflyktingar innan anvisning. I de fall Arbetsförmedlingen bedömer att det kan förbättra den nyanländes möjligheter att komma i sysselsättning ska en rekommendation om en eller flera lämpliga kommuner för anvisning lämnas till Migrationsverket.

Hur ska en nationell modell med etableringsboende utformas?

Förslaget innebär att kommuner får ansvar för att ordna ett etableringsboende för nyanlända som omfattas av en anvisning enligt etableringsboendelagen och för vissa nyanlända som omfattats av en anvisning enligt Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Det är upp till kommunen att avgöra hur ansvaret ska fullgöras i ett enskilt fall. Det ska dock inte vara

möjligt för en kommun att fullgöra sin skyldighet genom att ordna ett etableringsboende i en annan kommun.

Nyanlända har rätt till etableringsboende i 36 månader

Nyanlända som omfattas av en anvisning enligt etableringsboendelagen och vissa nyanlända som omfattas av en anvisning enligt LMA har i normalfallet rätt till etableringsboende i 36 månader. En nyanländ som har rätt till etableringsboende har även möjlighet att ordna en egen bostad i anvisningskommunen eller var som helst i landet och behålla sin rätt till etableringsboende.

Under boendetiden ges förslag om att nyanlända ska erbjudas stöd för bostadssökande, i syfte att underlätta övergången till den ordinarie bostadsmarknaden efter det att rätten till etableringsboende löpt ut. Utredningens förslag innebär att kommunernas mottagande av nyanlända således blir mer enhetligt och likvärdigt.

Rätten till etableringsboende är villkorat och kan upphöra i förtid

Rätten till etableringsboende kan upphöra om nyanlända inte aktivt deltar i sin egen etablering i arbets- och samhällslivet. Kommunerna har befogenhet att avsluta rättigheten under vissa omständigheter, vilket kan överklagas till förvaltningsdomstol.

Ett villkorat etableringsboende innebär att kraven på de nyanlända skärps och att incitamenten för att aktivt bidra till sin etablering i arbets- och samhällslivet ökar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ- och familjestöd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens ambition att skapa ett mer transparent bosättningssystem där kommunerna ges ett större inflytande och får tydligare riktlinjer för vad som krävs i olika delar av bosättningsprocessen. Förslaget kan bidra till att minska risken för olika tolkningar av lagens intentioner och skapa en mer enhetlig och förutsägbar tillämpning, både för kommunerna och för nyanlända. Förändringar kan även komma att bidra till att kommunerna bättre kan anpassa sin verksamhet efter lokala behov och resurser, vilket i sin tur kan göra systemet både mer rättvist och effektivt.

För att säkerställa enhetlighet ser dock förvaltningen behov av tydligare ramar för den boendelösning som kommunen ska ordna. Skyldigheten som ställs upp gäller etableringsboende i som mest tre

år. Boendesituationen har stor inverkan på framförallt barnfamiljers förutsättningar till etablering och möjlighet att tillgodose barnens behov.

Tidsbegränsning för etableringsboende kan medföra risker för integrationsarbetet. Det gäller framför allt för dem inom målgruppen som har svårt att ta sig in på den ordinarie arbetsmarknaden. Det gäller även särskilt barnfamiljer och kvinnor som har svårt att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden. Detta kan leda till att fler vänder sig till kommunen med behov av tillfälligt boende, något som kan medföra konsekvenser i form av såväl ökade kostnader som otrygga boendesituationer för barn. Den schablonersättning som kommunen erhåller för antal nyanlända som bosätts (generalschablonen) gäller idag för samma tid som etableringsprogrammet, d v s två år. Förvaltningen ser att det behövs klarare direktiv kring hur ersättningssystemet följer de föreslagna förändringarna utöver det beskrivna som gäller tillkommande uppgifter och ansvar för kommunerna.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till att kommunerna enligt förslaget får ett ökat inflytande i bosättningen av nyanlända. Det kan bidra till en mer **balanserad fördelning av nyanlända** över hela landet och generera ett bättre stöd för integration på lokal nivå. Samtidigt ser förvaltningen risker med att det inte finns en **lägre gräns** för hur många nyanlända en kommun kan **önska att ta emot**. Utan en sådan gräns återgår regelverket till möjligheten för kommuner att avstå mottagande och att inte ta ansvar för att bidra till den nationella bosättningen. Det påverkar övriga kommuner och kan i förlängningen riskera att intentionerna med reformen inte fullt ut uppnås.

Förvaltningen noterar att rätten till etableringsboende är villkorad och kan upphöra i förtid om den nyanlände inte aktivt deltar i sin etablering. Förvaltningen vill understryka att ett villkorat boende kan få negativa konsekvenser för dem som inte fullt ut förstår systemet eller av andra skäl inte uppfyller villkoren. Det är viktigt att det finns tydliga riktlinjer för vad som utgör ett aktivt deltagande liksom hur information delas till berörd målgrupp och mellan myndigheter.

Förvaltningen ställer sig positiv till att barnperspektivet i förslaget stärks. Prioritering av barn och möjlighet att överskrida kommunalt för barnets bästa är en viktig förbättring jämfört med nuvarande bosättningslag.

Barnkonsekvensanalys

Utredningen framhäver vikten av att ta hänsyn till barns behov och rättigheter i alla aspekter av nyanlända familjers bosättning och integration. Prioritering av barn och möjlighet att överskrida kommunal för barnets bästa är en viktig förbättring jämfört med nuvarande bosättningslag.

Jämställdhetsanalys

Det är viktigt att integrera jämställdhetsperspektivet i alla aspekter av policyutvecklingen för att säkerställa att både kvinnor och män ges lika möjligheter att lyckas i sin nya livssituation i Sverige. Om nyanlända betraktas som en homogen grupp utan att gradvis diskutera kön och könsroller, kan detta leda till att specifika behov hos kvinnor eller män förbises. Utredningen benämner olika konsekvenser för jämställdhet och jämställdhetsproblem. Det hade eventuellt ännu tydligare kunnat kopplas till de specifika förslagen och hur de kan påverkas av eller implementeras med ett jämställdhetsperspektiv.

Jonas Lauri
Stadsdelsdirektör

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Hanna Jakhammer
Avdelningschef

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss - Betänkandet - Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)
2. Följebrev Betänkandet - Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jonas Lauri, Stadsdelsdirektör	2025-05-13
Hanna Jakhammer, Avdelningschef	2025-05-13